

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

www.emu.ee
Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences
Majandus- ja sotsiaalinstituut
Institute of Economics and Social Sciences

Eesti Maaelu Arengukava 2007-2013 meetme 1.8 „Põllu- ja metsamajanduse infrastruktuur“ rakendamistulemuste analüüs

VI taotlusvoor

Teostaja:

**Eesti maaelu arengukava 2007-2013 1., 3. ja 4. telje
püsihindaja**

Maamajanduse uuringute ja analüüsi osakond

Majandus- ja sotsiaalinstituut

Eesti Maaülikool

Tartu 2013

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. ANALÜÜSI METOODIKA.....	4
2. TAOTLUSVOORUDE ÜLEVAADE.....	5
2.1. Taotlemine ja määramine	5
2.2. Korduvalt toetuse taotlemine.....	6
2.3. Analüüs juriidiliste vormide lõikes.....	6
2.4. Maaparandusühistute aktiivsus toetuse taotlemisel.....	8
3. TOETATUD TEGEVUSED	10
4. MEETME 1.8 SIHTTASEMETE TÄITMINE	11
5. ETTEVÕTJATE MAJANDUSNÄITAJAD	12
5.1. Toetust saanud ettevõtjate näitajad	12
5.2. MPÜ liikmeks olevate ettevõtjate näitajad	13
6. INVESTEERINGUTE TEOSTAMINE.....	15
KOKKUVÕTE	18
LISA 1. Detailne määratud toetuse jagunemine taotlusvoorude lõikes.....	19

SISSEJUHATUS

Eesti maaelu arengukava 2007–2013 (edaspidi MAK) esimese telje meetme „Põllu- ja metsamajanduse infrastruktuur“ (edaspidi meede 1.8) püsihindamist teostab Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituut. Vastavalt Nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 86 lõike 1 kohaselt kehtestavad liikmesriigid püsihindamise süsteemi, mida vastavalt Põllumajandusministeeriumi volitusele teostab MAK 2007–2013 raames Eesti Maaülikooli Majandus- ja sotsiaalinstituut. Püsihindaja tegevus on määratletud põllumajandusministri 7. jaanuari 2009. a määrusega nr 3 „Eesti maaelu arengukava 2007–2013 seire ja hindamise kord“. Käesolev uurimistöö on teostatud 2013. aasta hindamisplaani alusel eesmärgiga anda terviklik ülevaade meetme rakendamisest.

Meede 1.8 kuulub MAK 2007–2013 1. telje meetmete hulka. Meetme eesmärk on põllumajandus- ja erametsamaal kuivendussüsteemide toimimisvõime säilitamine, põllumajandus- ja erametsamaale juurdepääsu parandamine ja metsatulekahju ennetamine. Meetme alusel saavad toetust taotleda põllumajandusega tegelevad ettevõtjad, erametsaomanikud ja metsaühistud ning maaparandusühistud.

Meetme 1.8 taotlusvoorud on olnud avatud kuus korda:

- 1) 03. detsember 2007 – 17. jaanuar 2008;
- 2) 01. oktoober – 22. oktoober 2008;
- 3) 14. september – 02. oktoober 2009;
- 4) 06. oktoober – 18. oktoober 2010;
- 5) 03. oktoober – 11. oktoober 2011;
- 6) 01. oktoober – 08. oktoober 2012.

Edaspidi nimetatakse vastavalt I, II, III, IV, V ja VI taotlusvoor.

Käesolev rakendusanalüüs on teine meetme 1.8 tulemusi kajastav dokument 2013. aastal. Aasta esimesel poolel valmis „Eesti maaelu arengukava 2007–2013 1., 3. ja 4. telje püsihindamise 2012. aasta aruanne“, mis sisaldab meetme 1.8 taotlusvoorude ülevaadet, toetuse saajate investeeringute, tegevusaja, müügitulu ja töötajate arvu analüüsi.

Käesoleva rakendusanalüüsi eesmärgid on järgmised:

- 1) anda ülevaade kuue taotlusvooru tulemustest;
- 2) hinnata kordustaotlemist;
- 3) analüüsida maaparandusühistute taotlemise aktiivsust;
- 4) hinnata investeeringute teostamise ja projektide lõpetamise aktiivsust;
- 5) uurida toetust saanud ettevõtjate majandustulemusi.

Rakendusanalüüsi koostasid EMÜ majandus- ja sotsiaalinstituudi maamajanduse uuringute ja analüüsi osakonna koosseisuväline ekspert Sirje Simmo ja osakonna juhataja Mati Mõtte.

1. ANALÜÜSI METOODIKA

Meetme 1.8 rakendusanalüüsi koostamisel kasutati taotlejate ja toetuse saajate andmeid seisuga 24. aprill 2013. Analüüsitavad andmed koosnesid PRIA poolt esitatud meetme 1.8 seirekoondtabelis kirjeldatud ja Euroopa Komisjoni poolt püstitatud kohustuslikest väljundnäitajatest ning püsihindajate poolt kogutud väljund- ja tulemusnäitajatest. Püsihindajate poolt kogutud näitajad pärinesid toetust taotlenud ettevõtjate taotlustest ja äriplaanidest ning äriregistri andmebaasist.

Kogutud andmed on minevikulised, seega tuginetakse analüüsil faktilistele andmetele. Analüüs viidi läbi kabinetuuringuna. Täiendavat küsitlust ettevõtjate algandmete täiendamiseks ei teostatud.

Põhiliselt kasutatakse järgmist grupeerimist:

- 1) taotlusvoorude alusel;
- 2) esitatud, heakskiidetud ehk määratud toetusega ja väljamaksega taotlused;
- 3) toetuse saajad ja toetuse mittesaajad;
- 4) toetuse saajate tegutsemisvaldkonna ja ettevõtluvormi alusel.

Analüüsis kasutatakse järgmisi lühendeid:

MAK – Eesti maaelu arengukava 2007–2013 rakendamisperiood;

RAK – Eesti riiklik arengukava 2004–2006;

PRIA – Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet;

MPÜ – maaparandusühistu;

MÜ – metsaühistu;

MTÜ – mittetulundusühing.

2. TAOTLUSVOORUDE ÜLEVAADE

2.1. Taotlemine ja määramine

Kuues taotlusvoorus esitati kokku 421 taotlust, millest 307 sai heakskiitva otsuse. Kuuendasse taotlusvooru esitati 34 taotlust kogusummas 6 234 514 eurot (tabel 1), mis on kogu programmiperioodi väikseim taotluste arv ja määratud toetuse summa. Heakskiidu said kõik VI taotlusvooru taotlused, sest taotletud toetuse summa ei ületanud taotlusvooruks ettenähtud eelarvet. Heakskiidetud taotluste osatähtsus kuues taotlusvooru kokku oli 72,9%. Seda mõjutas oluliselt VI ja I taotlusvooru heakskiidetud taotluste suur osatähtsus, vastavalt 100% ja 94,5%. Teistes taotlusvoorudes oli heakskiidu osatähtsus vahemikus 55-73%.

Tabel 1. Toetuse taotlemine ja määramine taotlusvoorude lõikes

Taotlusvoor	Esitatud taotluste arv	Taotletud toetus kokku, eurot	Taotletud keskmine toetus, eurot	Heakskiidetud taotluste arv	Määratud toetus kokku, eurot	Määratud keskmine toetus, eurot	Heakskiidetud taotluste osatähtsus taotluste arvust
I taotlusvoor	109	9 205 685	84 456	103	8 592 431	83 422	94,5%
II taotlusvoor	78	9 111 149	116 810	43	7 597 860	176 694	55,1%
III taotlusvoor	67	10 136 073	151 285	38	7 988 956	210 236	56,7%
IV taotlusvoor	78	13 886 377	178 030	49	8 117 857	165 671	62,8%
V taotlusvoor	55	12 995 015	236 273	40	9 648 205	241 205	72,7%
VI taotlusvoor	34	6 234 514	183 368	34	6 160 450	181 190	100,0%
KOKKU	421	61 568 813	145 244	307	48 105 759	156 696	72,9%

Kuue taotlusvooru keskmine määratud toetuse summa oli 156 696 eurot. Keskmise määratud toetuse summa kujunemist mõjutas kõige enam esimese taotlusvooru tulemus, sest esimeses taotlusvoorus kiideti heaks kaks kuni kolm korda rohkem taotlusi võrreldes teiste järgnevate taotlusvoorudega.

Taotluste arv VI taotlusvoorus oli oluliselt väiksem ja erines eelnevatest taotlusvoorudest 1,6 kuni 3,2 korda.

Taotluste arvu vähenemise põhjuse uurimiseks analüüsiti IV ja V taotlusvoorus toetust mittesaanute kordustaotluste esitamist. IV taotlusvooru 29 toetuse mittesaajast ei esitanud oma taotlust järgnevatesse taotlusvoorudesse seitse taotlejat. V taotlusvooru 15 toetuse mittesaanust ei esitanud järgmisesse taotlusvooru oma taotlust kolm taotlejat.

Tuginedes IV-VI taotlusvooru andmetele, siis toetuse mittesaajatest 20% loobub kordustaotluse esitamisest pärast esimest negatiivset katset.

2.2. Korduvalt toetuse taotlemine

Kuues taotlusvoorus esitati 279 taotleja poolt kokku 421 taotlust, millest 142 olid kordustaotlused (tabel 2). Korduvalt toetuse taotlejate osakaal varieerus voorude lõikes 31-62%. Kõige suurem on korduvalt toetust taotlenute osakaal viimases kahes taotlusvoorus (62%).

Kuues taotlusvoorus sai toetust kokku 235 erinevat ettevõtjat ja organisatsiooni, kellel kiideti heaks 307 taotlust. Seega on toetuse saajate hulgas neid organisatsioone ja ettevõtjaid, kes said toetust rohkem kui ühele taotlusele.

Tabel 2. Korduvtaotluste arv toetuse taotlejate ja saajate hulgas

Taotlusvoor	Toetuse taotlejad			Toetuse saajad		
	toetuse taotlejate arv	korduvalt toetust taotlenud toetuse taotlejate arv	korduvalt toetust taotlenud toetuse taotlejate osakaal kõigist toetuse taotlejatest	toetuse saajate arv	korduvalt toetust saanud toetuse saajate arv	korduvalt toetust saanud toetust saajate osakaal kõigist toetuse saajatest
I taotlusvoor	109	X	X	103	X	X
II taotlusvoor	78	24	30,8%	43	18	41,9%
III taotlusvoor	67	30	44,8%	38	13	34,2%
IV taotlusvoor	78	33	42,3%	49	17	34,7%
V taotlusvoor	55	34	61,8%	40	14	35,0%
VI taotlusvoor	34	21	61,8%	34	10	29,4%
KOKKU	421	142	33,7%	307	72	23,5%

Kordustaotlustega toetuse saamise osatähtsus alates II taotlusvoorst oli järgmine: 75%, 43%, 52%, 41% ja 48%. Taotluste keskmine heakskiidu osatähtsus oli vastavalt 55%, 57%, 63%, 73% ja 100%. Vaid II taotlusvoorus, kus oli kõige väiksem taotluste keskmine heakskiit, oli kordustaotluste heakskiidu osatähtsus suurim.

Suuremates konkurentsitingimustes olid edukamad kordustaotlejad.

2.3. Analüüs juriidiliste vormide lõikes

Taotlejate ja toetuse saajate jagunemisest juriidiliste gruppide alusel annab ülevaate tabel 3. Juriidilised grupid on järgmised:

- 1) ettevõtted, kuhu kuuluvad nii põllumajandustootjatest ettevõtjad kui ka metsandusega tegelejad – edaspidi ettevõtja;
- 2) maaparandusühistud – edaspidi MPÜ;
- 3) mittetulundusühingud, kuhu kuuluvad ka metsaühistud – edaspidi MTÜ.

Kõige rohkem on taotlejate ja toetuse saajate hulgas MPÜ-id ja kõige vähem teisi MTÜ-id. Kõige aktiivsemad taotluste esitajad on MPÜ-d, kes on keskmiselt esitanud 1,7 taotlust ühe MPÜ kohta. Heakskiidetud 307 taotlusest oli MPÜ taotlusi 186 ehk 60,6%, MTÜ-de taotlusi 4 ehk 1,3%. Ettevõtjate taotluste osakaal oli kokku 38,1% ehk 117 heakskiidetud taotlust.

Tabel 3. Toetuse saajate jagunemine taotleja tüübi alusel

Taotlusvoor	Toetuse taotlejad			Toetuse saajad		
	ettevõtja	MPÜ	MTÜ	ettevõtja	MPÜ	MTÜ
I taotlusvoor	67	39	3	62	38	3
II taotlusvoor	34	38	6	10	33	0
III taotlusvoor	8	53	6	0	37	1
IV taotlusvoor	22	56	0	19	30	0
V taotlusvoor	13	42	0	10	30	0
VI taotlusvoor	16	18	0	16	18	0
Taotluste arv KOKKU	160	246	15	117	186	4
Erinevaid organisatsioone kokku	123	144	12	96	136	3

Kuue taotlusvooru keskmine heakskiidetud taotluste osatähtsus oli MPÜ-del 75,6% (tabel 4) esitatud taotlustest, mis on ühtlasi kõige suurem. Ettevõtjate taotluste keskmine heakskiidu osatähtsus on 2,5 protsendipunkti väiksem. Ettevõtjate ja MPÜ-de taotluste heakskiidu osakaalude analüüs taotlusvoorude lõikes tõi välja olulise muutuse alates IV taotlusvoorust. Alates IV taotlusvoorust suurenes ettevõtjate heakskiidu osakaal ning vähenes MPÜ-de oma. Muutus on tingitud kolmanda taotlusvooru järgselt meetme tingimuste määramisse sisseviidud muudatusest. Alates IV taotlusvoorust jagati taotlusvooru eelarve ettevõtjate (20% eelarvest) ja mittetulunduslike organisatsioonide (80% eelarvest) vahel.

Tabel 4. Heakskiidetud taotluste osatähtsus taotlusvoorude lõikes

Voorud	Ettevõtja	MPÜ	MTÜ	Kokku
I taotlusvoor	92,5%	97,4%	100,0%	94,5%
II taotlusvoor	29,4%	86,8%	0,0%	55,1%
III taotlusvoor	0,0%	69,8%	16,7%	56,7%
IV taotlusvoor	86,4%	53,6%	-	62,8%
V taotlusvoor	76,9%	71,4%	-	72,7%
VI taotlusvoor	100,0%	100,0%	-	100,0%
KOKKU	73,1%	75,6%	26,7%	70,3%

VI taotlusvoorus oli mõlemale juriidiliste isikute grupile 100% heakskiidu osatähtsus, sest taotlusi esitati väiksemas summas võrreldes olemasoleva taotlusvooru eelarvega.

Kolmanda taotlusvooru järgselt on meetmesse taotluste esitamisest loobunud MTÜ-d, kelle põhikirjaline tegevus ei ole maaparandusega seotud (sh metsaühistud). Soovitame tulevikus kaaluda sellistele MTÜ-dele eelarve või teatud boonuspunktide eraldamist.

2.4. Maaparandusühistute aktiivsus toetuse taotlemisel

Põllumajandusameti andmetel oli seisuga 31.12.2012 Eestis kokku 191 MPÜ-d (tabel 5). Kõige rohkem on MPÜ-id Pärnumaal (34) ja kõige suuremat reguleerivat võrku haldavad Järvamaa MPÜ-d (32 tuhat ha).

Tabel 5. Maaparandusühistute väljundnäitajad maakondade lõikes

Maakond	MPÜ-de arv	Reguleeriva võrgu pindala, ha	Toetust taotlenud MPÜ-de arv	Toetust saanud MPÜ-de arv	Korrastatava reguleeriva võrgu pindala, ha	Toetust taotlenud MPÜ-de osatähtsus olemasolevatest
Harjumaa	11	3 760,5	8	8	1 081,5	72,7
Hiiumaa	1	102,5	1	1	63,0	100,0
Ida-Virumaa	7	2 525,8	5	4	369,9	71,4
Jõgevamaa	18	7 517,1	12	12	4 697,2	66,7
Järvamaa	10	31 793,1	9	9	8 182,9	90,0
Läänemaa	9	2 266,9	8	8	1 700,2	88,9
Lääne-Virumaa	14	2 658,1	10	10	1 194,4	71,4
Põlvamaa	5	2 691,9	4	4	1 159,6	80,0
Pärnumaa	34	14 929,4	29	28	9 949,5	85,3
Raplamaa	20	16 389,4	13	11	5 379,9	65,0
Saaremaa	3	184,0	2	0	0	66,7
Tartumaa	14	11 559,3	9	9	3 079,5	64,3
Valgamaa	12	4 971,8	8	8	1 701,4	66,7
Viljandimaa	22	28 237,2	16	15	5 267,9	72,7
Võrumaa	11	3 990,4	10	9	2 319,2	90,9
KOKKU	191	133 577,4	144	136	46 146,1	75,4

Olemasolevast 191 MPÜ-st on toetust taotlenud 144 (75,4%), neist omakorda 136 on toetuse saajad. MPÜ-de hallatavast reguleerivast võrgust (134 tuhat ha) on heakskiitva toetuse otsusega kaetud 34,5% (46 tuhat ha). Seega suur osa tegutsevatest MPÜ-st on olnud aktiivsed meetme 1.8 toetuse taotlejad ja saajad. Toetuse saamisel on enamuse maakondade MPÜ-st olnud edukad, sest keskmine heakskiidu osatähtsus on 94%. Saaremaa on ainuke maakond, kuhu ei ole MPÜ-le meetme 1.8 toetust määratud.

MPÜ-d on aktiivsed taotlejad. Olemasolev hindamissüsteem ei taga toetusrahade jõudmist igasse maakonda, mistõttu soovitab püsihindaja kaaluda uuel programmiperioodil muuta eelarve jaotust MPÜ-de puhul detailsemaks.

Teiseks oluliseks näitajaks on maaparandusregistris reguleeriva võrgu vanus ja kasutamine viljelevate kultuuride lõikes. Hetkel hindamissüsteem põhineb strateegilistel elementidel, kuid jätab välja maaparandussüsteemi asukoha, vanuse ja reaalse viljelemisotstarbe. Registri andmete kombineerimisel oleks loogilise voo põhimõttel kõige tähtsamad maaparandussüsteemi vanus ja viljelemisotstarbe ning asukoht. **Viimane eelkõige võrdse põllumajandusliku ja metsanduse piirkondliku konkurentsivõime tagamiseks.** Hindamissüsteemi täiendamise ühe võimalusena pakub püsihindaja muudatust, millega kehtestada MPÜ-de osas maakondlikud eelarved, mille kujundamisel lähtutakse MPÜ-de hallatavate ja korrastamist vajavate reguleerivate võrkude

pindaladest. Selleks on vajalik koguda täiendavalt andmeid korrastamist vajavate reguleerivate võrkude suuruse kohta. Soovituse mõju hindamiseks on koostatud näidis toetuse eelarvejaotus 39,5 miljonit eurot (tabel 6) eeldusel, et kogu reguleeriva võrgu pindala vajab korrastamist.

Tabel 6. MPÜ-de maakondlik näidiseelarve

Maakond	Reguleeriva võrgu pindala, ha	39,5 mln eurot toetust jaotatuna reguleeriva võrgu pindalal	Toetuse tegelik jaotus määramiste alusel, mln eurot	Toetusvajadus taotlemise alusel, mln eurot	Vajadus suurem näidis-eelarvest (+), väiksem (-), samaväärne (0)
Harjumaa	3 760,5	1,11	2,41	3,12	+
Hiiumaa	102,5	0,03	0,09	0,09	+
Ida-Virumaa	2 525,8	0,75	0,53	1,13	+
Jõgevamaa	7 517,1	2,22	3,88	5,58	+
Järvamaa	31 793,1	9,40	6,36	7,78	-
Läänemaa	2 266,9	0,67	1,75	2,15	+
Lääne-Virumaa	2 658,1	0,79	1,50	1,50	+
Põlvamaa	2 691,9	0,80	0,57	0,85	+
Pärnumaa	14 929,4	4,41	7,28	9,03	+
Raplamaa	16 389,4	4,85	4,42	4,83	0
Saaremaa	184,0	0,05	0,00	0,05	0
Tartumaa	11 559,3	3,42	2,55	3,37	0
Valgamaa	4 971,8	1,47	2,22	2,50	+
Viljandimaa	28 237,2	8,35	4,25	6,43	-
Võrumaa	3 990,4	1,18	1,70	2,39	+
KOKKU	133 577,4	39,5	39,5	50,8	x

Näidiseelarve puhul jääks vahendeid üle olemasolevate taotluste alusel Järvamaal ja Viljandimaal. Samas kui on olemas eelnev selge ülevaade MPÜ-de hallatavate korrastamist vajavate reguleerivate võrkude kohta ning maakondlikust eelarvejaotusest teavitatakse vähemalt aasta enne taotlusvooru, siis ei pruugi ülejääki tegelikkuses tekkida. Ülejäägi tekkimisel on võimalik see suunata järgmisesse taotlusvooru või jagada MTÜ-de ja ettevõtjate vahel.

Püsihindaja soovitab uuel programmiperioodil rakendada MPÜ-de puhul vajaduse põhist eelarvejaotust, mille aluseks on korrastamist vajavad reguleeriva võrgu pindalad maakondade lõikes. Soovitav on arvestada ka viljeletavate kultuuride ja süsteemi vanusega.

3. TOETATUD TEGEVUSED

Tabel 7 annab ülevaate määratud toetuse jagunemisest tegevuste ja taotlusvoorude lõikes. Kõige suurem osa määratud toetusest (sõltuvalt taotlusvoorust 83,7–93,7%) kasutati maaparandusega otseselt seotud investeeringuteks. Põllumajandus- ja erametsamaale juurdepääsutee ning teerajalise ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks määrati toetust vaid I, II ja VI taotlusvoorus. Tuletõrjetigi rekonstrueerimiseks ja ehitamiseks ning veevõtukohale juurdepääsutee investeeringuteks kasutati keskmiselt 2,4% määratud toetusest. Ettevalmistavad tööd (sh projekteerimine, ehitusgeodeetika, uurimistööd, kava koostamine jms), investeeringuobjekti tähistamine ja omanikujärelevalve tegemise maksumus hõlmasid määratud toetusest keskmiselt 5,1%. Detailne tegevuste jaotus on esitatud Lisas 1.

Tabel 7. Määratud toetuste jagunemine tegevuste alusel taotlusvoorude lõikes

Tegevus	Taotlusvoor						Kokku
	I	II	III	IV	V	VI	
Juurdepääsu tagamine	749 219	8 054	0	0	0	31 811	789 084
Maaparandus	7 195 136	7 120 687	7 430 792	7 404 210	8 926 212	5 622 355	43 699 391
Metsa- tulekahju ennetamine	296 729	94 365	138 578	273 315	159 491	210 417	1 172 895
Ette- valmistavad tööd	351 347	374 754	419 586	440 332	562 502	295 868	2 444 388
Kokku	8 592 431	7 597 860	7 988 956	8 117 857	9 648 205	6 160 450	48 105 759

Toetudes Lisas 1 toodud detailsetele andmetele, siis otseselt maaparandussüsteemidesse tehtavatest investeeringutest on enamus seotud rekonstrueerimise ja uuendamisega (olenevalt taotlusvoorust 95,8–98,4%).

Enim määratud toetuse summast suunatakse otseselt maaparandussüsteemidesse, kusjuures enamus toetusest kasutatakse maaparandussüsteemide rekonstrueerimiseks ja uuendamiseks.

4. MEETME 1.8 SIHTTASEMETE TÄITMINE

Meetme eesmärgipärase rakendumise hindamise üheks meetodiks on meetme sihttasemete täitumise jälgimine. Tabel 8 annab ülevaate eesmärkide täitmisest taotlusvoorude lõikes.

Tabel 8. Meetme 1.8 sihttasemete täitmine taotlusvoorude lõikes

Taotlusvoor	Heakskiidetud taotluste arv	Toetatava investeeringu summa, euro	Ehitatud, rekonstrueeritud ja uuendatud keskkonnakaitserajatiste arv	Korrastatud maaparandussüsteemide pindala, ha	Ehitatud, rekonstrueeritud ja uuendatud teid, km
I taotlusvoor	103	10 422 300	53	8 268	146,4
II taotlusvoor	43	8 677 146	124	9 132	100,8
III taotlusvoor	38	9 054 792	135	9 357	285,0
IV taotlusvoor	49	9 340 954	139	10 576	91,9
V taotlusvoor	40	11 359 734	123	12 197	86,6
VI taotlusvoor	34	7 498 772	79	7 837	37,0
Määramised kokku	307	56 361 906	663	57 366	747,7
Katkestamine ja tagasinõue	7	542 292	6	439	0,96
Sihttase	270	44 035 126	180	70 000	200,0

Meetme programmiperioodi eelarve on 48,2 mln eurot, millest kuue taotlusvooruga määrati toetuse saajatele 48,1 mln eurot (99,8% kogu eelarvest). Toetatud projektide sihttaseme arvuks on 270 (tabel 8). Kuue taotlusvooru tulemusena on heakskiidetud 307 projekti.

Toetatud projektide investeeringute sihttasemeks on 44,0 mln eurot (tabel 8). Kuue taotlusvooru heakskiidetud projektide toetatava investeeringu summa kokku oli 56,4 mln eurot ja soovitud sihttase on saavutatud.

Toetuse saajad planeerivad toetuse abil ehitada, rekonstrueerida ja uuendada kokku 748 km teed, 663 keskkonnarajatist. Teede ja keskkonnarajatiste ehitamise, rekonstrueerimise ja uuendamise sihttasemed on täidetud.

Korrastatud maaparandussüsteemide pindala sihttasemeks oli 70 000 ha. Sihttasemest täideti kuue taotlusvooru heakskiidetud projektidega 57 366 ha, mis moodustas 82% sihttasemest.

Seisuga 15.04.2013.a fikseeritud katkestamiste ja tagasinõuete suurus ei mõjuta oluliselt saavutustasemeid.

Sihttasemetest on probleemne korrastatud maaparandussüsteemide pindala, millest täidetakse kõigi investeeringute elluviimisel 81% (arvestatud katkestamisi ja tagasinõudeid).

5. ETTEVÕTJATE MAJANDUSNÄITAJAD

5.1. Toetust saanud ettevõtjate näitajad

Toetust saanud ettevõtjate majandusnäitajate analüüsi eesmärk on uurida võimalikke ühendavaid või iseloomulikke näitajaid ja trende. Kokku on toetust saanud 96 ettevõtjat, neist 40 kohta oli võimalik saada majandusandmeid kõigil kolmel analüüsitaval majandusaastal. Seega on olemas piisav andmehulk (41,7% ettevõtjatest) järelduste tegemiseks.

Tabel 9. Toetust saanud ettevõtete majandustulemused perioodil 2009 - 2011

Majandusnäitaja	2009	2010	2011
Keskmine müügitulu, eurot	595 868	706 930	834 496
Väikseim müügitulu, eurot	64	10 555	11 813
Suurim müügitulu, eurot	4 210 465	4 470 260	4 944 068
Keskmine bilansimaht, eurot	2 654 685	3 122 088	3 775 497
Väikseim bilansimaht, eurot	1 945	8 582	38 084
Suurim bilansimaht, eurot	23 512 045	28 324 580	26 907 765
Keskmine põhivara, eurot	1 058 919	2 700 946	3 031 718
Väikseim põhivara, eurot	498	6 880	3 062
Suurim põhivara, eurot	7 292 124	26 707 204	21 297 873
Keskmine omakapital, eurot	1 830 898	2 194 109	2 756 922
Väikseim omakapital, eurot	2 607	5 224	33 184
Suurim omakapital, eurot	22 143 048	28 152 744	26 069 312
Keskmine töötajate arv	7,9	8,3	8,6
Väikseim töötajate arv	0	0	0
Suurim töötajate arv	81	82	93

Toetust saanud ettevõtjad on oma majandustulemustelt väga erinevad. Erinevused on väikseima ja suurima analüüsitud majandusnäitaja puhul sadades kuni tuhandetes kordades. Keskmised ja enamused väikeimatest majandustulemustest näitavad suurenemist, kuid suurimatel on olnud parim aasta 2010 perioodi 2009 – 2011 jooksul.

Meetmest 1.8 toetust saanud ettevõtjad on oma majandustulemustelt väga erinevad.

Järgnevalt grupeerib püsihindaja ettevõtjad, kellel olid andmed müügitulu osas olemas 2011 aasta kohta, mikro-, väikese ja keskmise suurusega ettevõteteks. Grupeerimisel mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõteteks juhendatakse komisjoni määruse (EÜ) nr 800/2008 lisas 1 nimetatud mikroettevõtte, väikeste või keskmise suurusega ettevõtete määratlusest. Kokku oli selliseid ettevõtteid 46 (47,9% toetust saanud ettevõtjatest). Mikroettevõtted annavad tööd vähem kui 10 töötajale ja aasta käive ja/või bilansimaht ei ületa 2 miljonit eurot. Väikese suurusega ettevõtted annavad tööd vähem kui 50 inimesele ja aastakäive ja/või bilansimaht ei ületa 10 miljonit eurot. Keskmise suurusega ettevõtted annavad tööd vähem kui 250 töötajale ja aastakäive on alla 50 miljoni euro ja/või bilansimaht alla 43 miljoni euro.

Tabel 10. Toetust saanud ettevõtete jaotumine suurusgrupiti

Majandusnäitaja	Mikro- ettevõtjad	Väike- ettevõtjad	Keskised ettevõtjad
Ettevõtjate arv	36	9	1
Osatähtsus analüüsitud ettevõtjate arvust, %	78,3	19,6	2,2

Kõige suurema grupi (36 ettevõtete) moodustasid mikroettevõtted (tabel 10).

Enamus ettevõtetest, kellel on olemas müügitulu näitajad 2011. aasta kohta, on mikroettevõtted (78,3 %).

5.2. MPÜ liikmeks olevate ettevõtjate näitajad

Võrdluseks toetust saanud ettevõtjatele analüüsib püsihindaja MPÜ liikmeskonda kuuluvate ettevõtjate majandusnäitajaid eesmärga uurida sarnaseid iseloomulikke jooni. Kokku on olemas majandusnäitajad kõigil kolmel analüüsitava majandusaastal 145 MPÜ-de liikmeskonda kuuluval ettevõtjal. Seega on andmemahd üle kolme korra suurem kui toetust saanud ettevõtjatel.

Tabel 11. MPÜ-de liikmeskonda kuuluvate ettevõtjate majandustulemused perioodil 2009–2011

Majandusnäitaja	2009	2010	2011
Keskmine müügitulu, eurot	1 053 589	1 332 943	1 650 687
Väikseim müügitulu, eurot	19	999	2 955
Suurim müügitulu, eurot	29 282 080	28 843 000	35 857 000
Keskmine bilansimaht, eurot	3 120 212	3 369 629	3 707 140
Väikseim bilansimaht, eurot	8 147	9 127	9 203
Suurim bilansimaht, eurot	43 193 563	46 901 283	49 761 243
Keskmine põhivara, eurot	2 385 612	2 526 122	2 705 696
Väikseim põhivara, eurot	4 307	4 871	4 542
Suurim põhivara, eurot	39 990 806	40 639 215	43 017 879
Keskmine omakapital, eurot	1 756 291	2 065 449	2 381 931
Väikseim omakapital, eurot	2 454	2 555	2 655
Suurim omakapital, eurot	24 129 351	28 152 744	32 444 269
Keskmine töötajate arv	17,2	17,0	17,4
Väikseim töötajate arv	0	0	0
Suurim töötajate arv	182	202	190

MPÜ-de liikmeskonda kuuluvad ettevõtjad on oma majandustulemustelt sarnaselt toetust saanud ettevõtjatega väga erinevad. Erinevused on väikseima ja suurima analüüsitud majandusnäitaja puhul sadades kordades. Aastate lõikes näitavad majandustulemused positiivset liikumist ehk suurenemist. Vaid müügitulu on olnud suurima müügituluga ettevõtjal 2009. aastal vähesel määral parem kui 2010 aastal. Võrreldes toetust saanud ettevõtjate keskmisi majandustulemusi MPÜ-de liikmeskonda kuuluvate ettevõtjatega samade näitajatega, siis MPÜ-de liikmeskonnas

on keskmiselt oluliselt suuremat müügitulu saavutavad ettevõtjad. Nendel ettevõtjatel on ka keskmiselt rohkem töötajaid.

MPÜ-de liikmeskonda kuuluvad ettevõtjad on oma majandustulemustelt väga erinevad nagu toetust saanud ettevõtjate. Võrreldes toetust saanud ettevõtjaid MPÜ-de liikmeskonda kuuluvate ettevõtjatega, siis annavad MPÜ-de liikmeskonda kuuluvad ettevõtjad tööd keskmiselt suuremale hulgale isikutele ja saavutavad keskmiselt oluliselt suuremat müügitulu.

Järgnevalt grupeerib püsihindaja MPÜ-de liikmeskonda kuuluvad ettevõtjad mikro-, väikese ja keskmise suurusega ettevõteteks, kellel olid andmed müügitulu osas olemas 2011. aastal. Kokku oli selliseid ettevõtteid 164.

Tabel 12. MPÜ-de liikmeskonda kuuluvate ettevõtete jaotumine suurusgrupiti

Majandusnäitaja	Mikro- ettevõtjad	Väike- ettevõtjad	Keskised ettevõtjad	Suur- ettevõtjad
Ettevõtjate arv	99	48	16	1
Osatähtsus analüüsitud ettevõtjate arvust, %	60,4	29,3	8,7	0,6

Kõige suurema grupi (99 ettevõtet) moodustasid mikroettevõtted (tabel 12). Oluliselt suurema osatähtsusega erinevalt toetust saanud ettevõtjatega on MPÜ-de liikmeskonna ettevõtjate hulgas ka väikese ja keskmise suurusega ettevõtjaid (64 ettevõtet).

Enamus MPÜ-de liikmeskonda kuuluvatest ettevõtetest 2011. aasta müügitulu, bilansimahu ja töötajate arvu alusel olid mikroettevõtted (60,4 %). Samas moodustavad suure osa (erinevalt toetust saanud ettevõtjatest) ka väikese- ja keskmise suurusega ettevõtjad (38,0%). Seega kuulub MPÜ-de liikmeskonda rohkem suuremaid ettevõtjaid kui leidub toetuse saajate hulgas.

6. INVESTEERINGUTE TEOSTAMINE

Kõigi toimunud taotlusvoorude määratud toetuse summa on 48,1 miljon eurot. Seisuga 15.04.2013 moodustavad investeringu elluviimisest loobumised 0,2 ja tagasinõuded 0,2 miljon eurot. Välja on makstud 31,1 miljon eurot, mis moodustab 64,6% määratud toetusest (tabel 11). Esimese taotlusvooru määratud toetuse summast on seisuga 15.04.2013.a välja makstud 98,8%, teise taotlusvooru väljamakstud toetussumma osatähtsus määratud toetussummast on 99,7% ja kolmanda taotlusvooru tulemuseks on 90,2%.

Tabel 11. Toetuste väljamaksmine taotlusvoorude lõikes

Taotlusvoor	Heakskiidetud taotluste arv	Osaliselt või täielikult väljamakstud projektide arv	Väljamakstud toetussumma, eurot	Väljamakstud toetussumma osatähtsus määratud toetussummast, %	Teostatud ja väljamakstud investeeringute omafinantseeringu osatähtsus, %
I taotlusvoor	103	98	8 486 521	98,8	17,4
II taotlusvoor	43	43	7 577 320	99,7	12,4
III taotlusvoor	38	34	7 207 563	90,2	11,7
IV taotlusvoor	49	46	6 281 135	77,4	13,3
V taotlusvoor	40	23	1 502 589	15,6	13,8
VI taotlusvoor	34	2	17 190	0,3	20,9
KOKKU	307	246	31 072 318	64,6	13,9

Heakskiidetud 307 taotlusest on saanud osalise või täieliku väljamakse 246 (80,1% taotlustest). Teostatud ehk väljamakstud investeeringute keskmine omafinantseeringu osatähtsus oli 13,9%. Esimese taotlusvooru vastav näitaja 17,4%.

Meetme 1.8 investeeringute teostamise tempot võib hinnata heaks. Meetme 1.8 teostatud investeeringute suure osatähtsuse saavutamisel heakskiidetud investeeringutest on olnud soodustavaks teguriks väiksem omafinantseeringu vajadus.

Tabeli 12 abil toob püsihindaja välja summalised erinevused heakskiidetud taotlustel võrrelduna taotlemisega, määramisega ja väljamaksmisega.

Tabel 12. Vähendamised, odavnemised ja teostamata investeeringute toetus taotlusvoorude lõikes

Taotlus-voor	Heakskiidetud taotlustes taotletud ja määratud toetuse summa vahe, eurot	Lõpetatud projektide määratud ja väljamakstud toetuse summa vahe, eurot	Investeeringu elluviimisest loobumine, eurot	Loobumiste ja vähendamiste summa pärast määramist kokku, eurot	Loobumiste ja vähendamiste osakaal määratud toetuse summast, %	Teostamata investeeringute toetuse summa, eurot
I	0	50 763,23	55 146,10	105 909,33	1,2	0
II	22 237,55	20 389,35	0,00	20 389,35	0,3	150,96
III	131 065,06	33 332,67	162 535,46	165 868,13	2,1	585 524,51
IV	280 963,39	791,98	0,00	791,98	0,0	1 835 930,10
V	72 881,66	1,59	0,00	1,59	0,0	8 145 613,82
VI	74 063,52	0,00	0,00	0,00	0,0	6 143 260,53

Kõige suuremas summas oli toetuse vähendamisi heakskiidetud taotlustel IV taotlusvoorus ja investeeringu elluviimisest loobumisi III taotlusvoorus. Loobumiste ja vähendamiste osakaal ei ole märkimisväärne, sest jääb olenevalt taotlusvoorust 0-2% vahele.

Kuigi investeeringu elluviimist saab keskmiselt lugeda heaks, siis väga oluline on märke „projekti lõpetamine“ saamine, mis viitab projekti nõuetekohasele lõpetamisele. Tabeli 13 kaasabil analüüsib püsihindaja projekti lõpetamise tempot.

Tabel 13. Projektide lõpetamise tempo

Taotlus-voor	Toetuse määramise aasta	Määramise aastal ja määramise aastale järgneval aastal lõpetatud projektide määratud toetuse summa, eurot	Osatähtsus taotlusvooru määratud toetuse summast, %	Määramise aastale ülejäreneval aastal lõpetatud projektide määratud toetuse summa, eurot	Osatähtsus taotlusvooru määratud toetuse summast, %
I	2008	4 236 953,64	49,3	3 718 799,84	43,3
II	2009	2 537 513,96	33,4	4 472 101,46	58,9
III	2010	2 355 922,99	29,5	3 824 114,25	47,9
IV	2011	1 097 988,59	13,5	x	x
V	2012	x	x	x	x
VI	2013	x	x	x	x

Esimese kahe taotlusvooru projektide lõpetamise tempot võib lugeda väga heaks, sest määramise aastale ülejäreneva aasta lõpuks on projekti lõpetamise märke saanud määramistest üle 92%. Kolmandas taotlusvoorus on märgata mõningast projekti lõpetamise tempo aeglustumist, sest määramise aastale ülejärenevaks aastaks on projekti lõpetamise märke saanud määramistest veidi üle 77%. Jätakuvalt väheneb määramise aastal ja sellele järgneval aastal projektide lõpetamise osakaal. Võrreldes I taotlusvooriga on IV taotlusvooruks lõpetamiste osakaal vähenenud üle 35 protsendipunkti.

Püsihindaja juhib tähelepanu projektide lõpetamise tempo järsule aeglustumisele.

Järgnevalt võetakse püsihindaja poolt vaatluse alla IV taotlusvooru väljamaksed ja investeeringute teostajad, et välja selgitada võimalik seos väljamakse saaja, määratud toetuse suuruse, investeeringu summa ja investeeringu elluviimise tempo vahel.

Tabel 14. Neljanda taotlusvooru investeeringute elluviimine

Juriidiline grupp	Määratud toetuse summa, eurot	Keskmine määratud toetuse summa, eurot	Keskmine määratud investeeringu summa, eurot	Väljamakstud toetuse summa, eurot	Lõpetatud projektide toetuse summa, eurot
Ettevõtte	1 375 194,78	72 378,67	95 262,71	1 193 251,09	739 296,39
Maaparandusühistu	6 742 662,24	224 755,41	251 147,86	5 087 883,94	2 524 699,52
KOKKU	8 117 857,02	165 670,55	190 702,60	6 281 135,03	3 263 995,91

Seisuga 15.04.2013 moodustavad IV taotlusvooru osas teostatud väljamaksed määratud toetuse summast 77%. Samas lõpetatud projektidele väljamakstud toetuse summa moodustab 40% määratud toetuse summast. Ettevõtjad on IV taotlusvooru andmetele tuginedes investeeringute elluviimisel mõningal määral edukamad, sest väljamaksed moodustavad 87% ja lõpetatud projektide toetuse summad 54% määratud toetuse summast. Seevastu projektide lõpetamise ja väljamaksete osakaalu suhet silmas pidades on projektide lõpetamisel edukamad maaparandusühistud, kelle vastav suhtarv on 1,9 (ettevõtjatel 1,6). (Tabel 14)

IV taotlusvoorus on täielikult või osaliselt lõpetamata projekte 25, millede osas väljamaksmata summa moodustab 1 835 930 eurot. Kusjuures lõpetamata projektid, mille toetuse summast on välja makstud alla 50%, on keskmiselt väiksema investeeringu summaga (164 tuhat eurot).

IV taotlusvooru väljamaksete põhine analüüs viitab olukorrale, kus väljamaksete osakaalu määratud toetusest (77%) saab hinnata heaks, kuid projektide lõpetamise tempo on oluliselt aeglustunud. Antud olukord viitab raskustele, mis on seotud lõppmakse vormistamisega ehk eeldatavalt kasutusele võtmisega seotud dokumentidega. Püsihindaja soovib koguda antud kitsaskoha levendamiseks toetuse saajatelt infot ja ettepanekuid.

KOKKUVÕTE

Kuues taotlusvoorus esitati kokku 421 taotlust, millest kiideti heaks 307. Kuue taotlusvooru keskmine heakskiidu osatähtsus oli 72,9%, kusjuures VI taotlusvoorus said toetust kõik taotlejad. Oluliselt vähenes kuuendaks taotlusvooruks taotlejate arv, mida võib mõningal määral mõjutada korduvalt toetust taotlenud, aga samas toetust mittesaanud isikute arv. Korduvalt toetust taotlenud, aga mitte saanud isikud loobuvad uuesti taotlemast. IV-VI taotlusvooru andmete alusel loobus kordustaotluse esitamisest 20% mittesaajatest. Tingimustes, kus toetuse saamise tõenäosus on väiksem eelarve piiratuse tõttu, on edukamad olnud siiski kordustaotluste esitajad.

Kõige rohkem on taotlejate ja toetuse saajate hulgas MPÜ-sid. Kolmanda taotlusvooru järgselt loobusid taotluste esitamisest MTÜ-d, mis ei olnud otseselt maaparandusühistud ega metsaühistud. Mistõttu soovitab püsihindaja kaaluda tulevikus (uuel programmiperioodil) MTÜ-dele luua eraldi eelarveosa.

Eestis on 191 MPÜ-d, kellest taotluse meetmesse 1.8 esitas 144 ehk 75,4% olemasolevatest MPÜ-dest. Toetust sai 136 MPÜ-d. Maakonnapõhiselt vaadelduna selgus, et MPÜ-de kaudu ei jõua toetust Saaremaale. Mistõttu soovitab püsihindaja kaaluda uuel programmiperioodil lisada MPÜ-dele maakondlikud vajadusepõhised eelarved. Vajadusepõhise eelarve puhul soovitatakse eelarve kujundamisel lähtuda MPÜ-de hallatavate parendamist vajavatest maaparandussüsteemide pindaladest, millele võib lisada süsteemi vanuse kriteeriumi.

Kõige suurem osa määratud toetusest kasutati maaparandusega seotud investeeringuteks. Kusjuures omakorda enamus on suunatud maaparandussüsteemide rekonstrueerimisse ja uuendamisse. Olenevalt taotlusvoorust 95,8–98,4%.

Meetme sihttasemetest ei täideta täielikult maaparandussüsteemise pindala taset, millest tõenäoliselt täidatakse kõigi investeeringute elluviimisel 81%.

Enamus toetust saanud ettevõtetest, kellel olid olemas andmed 2011. aasta müügitulemuse osas, olid mikroettevõtted. MPÜ liikmeskonda kuuluvate ettevõtjad on samuti valdavalt mikroettevõtjad. Samas moodustavad suure osa liikmeskonnast (erinevalt toetust saanud ettevõtjatest) ka väikese- ja keskmise suurusega ettevõtjad (38,0%). Seega kuulub MPÜ-de liikmeskonda rohkem suuremaid ettevõtjaid kui leidub toetuse saajate hulgas.

Investeeringute elluviimist luges püsihindaja heaks, kuid juhtis tähelepanu projektide lõpetamise tempo olulisele aeglustumisele. Viimase osas soovitas püsihindaja täiendavat uuringut/koostööd toetuse saajatega, et välja selgitada viimase kuludeklaratsiooni esitamisega seonduvad raskused.

LISA 1. Detailne määratud toetuse jagunemine taotlusvoorude lõikes

Tegevuse nimetus	Taotlusvoor						KOKKU
	I	II	III	IV	V	VI	
Ehitusprojekti ekspertiis		1144	831				1974
Erametsa tarbeks tuleõrjetiigi koos veevõtu- ja loomade joogikohaga ehitamine	134859	37674					172533
Erametsa tarbeks tuleõrjetiigi koos veevõtu- ja loomade joogikohaga rekonstrueerimine	61683						61683
Erametsa tarbeks tuleõrjetiigi veevõtukohale juurdepääsuks eratee ja teerajatise ehitamine	87758	36168					123925
Erametsa tarbeks tuleõrjetiigi veevõtukohale juurdepääsuks eratee ja teerajatise rekonstrueerimine	12429	20523					32953
Erametsamaale juurdepääsuks eratee ja teerajatise ehitamine	6352	8054				31811	46217
Erametsamaale juurdepääsuks eratee ja teerajatise rekonstrueerimine	119820						119820
Investeeringuobjekti tähistamiseks vajaliku sümbolika ostmise		62	2782	3101	1610	414	7969
Investeeringutoetuse taotluse ja esitatud andmeid tõendavate dokumentide koostamiseks tellitud tööde ja teenuste maksumus	40940	5760	4912	6008	5415	1682	64717
Juurdepääsutee ehitamine tuleõrjetiigi veevõtukohale						131621	131621
Juurdepääsutee rekonstrueerimine tuleõrjetiigi veevõtukohale				614			614

Tegevuse nimetus	I	II	III	IV	V	VI	KOKKU
Kavandatava investeringuobjekti projekteerimiseks vajalik maaparanduse uurimistöö maksumus	21097	52722	54351	43757	62549	23697	258172
Kavandatava investeringuobjekti projekteerimiseks vajalike ehitusgeoloogiliste ja -geodeetiliste uurimistööde maksumus	10282	15085	28072	13132	35348	22994	124913
Kavandatava investeringuobjektiga seotud projekteerimistööde maksumus	160791	168743	170213	235187	269516	143889	1148339
Keskkonnakaitserajatise ehitamine			137566	175777	119656	104237	537236
Keskkonnakaitserajatise rekonstrueerimine			138420	145116	243620	56522	583678
Keskkonnakaitserajatise uuendamine					1292		1292
Kuivendus- või kahepoolse reguleerimissüsteemi koosseisu eesvooluks olev veejuhtme ja sellele kavandatava maaparandusrajatise ehitamine				170	6619		6790
Kuivendus- või kahepoolse reguleerimissüsteemi koosseisu eesvooluks olev veejuhtme ja sellele kavandatava maaparandusrajatise rekonstrueerimine			1030261	1164869	1673520	1177665	5046314
Kuivendus- või kahepoolse reguleerimissüsteemi koosseisu eesvooluks olev veejuhtme ja sellele kavandatava maaparandusrajatise uuendamine				29664	66271	68659	164595

Kuivendus- või niisutusvee pumpamiseks ettenähtud pumpla ehitamine ning pumpla tööks vajalike seadmete ostmine ja paigaldamine	5908						5908
Kuivendus- või niisutusvee pumpamiseks ettenähtud pumpla rekonstrueerimine ning pumpla tööks vajalike seadmete ostmine ja paigaldamine	42218						42218
Kuivendussüsteemi kaitsetammi rekonstrueerimine					31389		31389
Kuivendussüsteemi reguleeriva võrgu ehitamine	14914		21344	1287		133843	171388
Kuivendussüsteemi reguleeriva võrgu rekonstrueerimine	2527103	2743598	4267460	4027625	5352029	3184593	22102409
Kuivendussüsteemi reguleeriva võrgu rekonstrueerimine koos muldade lupjamisega		724588	130928	335952		118231	1309699
Kuivendussüsteemi reguleeriva võrgu uuendamine	489900	114000		62437	73702	123502	863541
Kuivendus-või kahepoolse reguleerimissüsteemi koosseisu kuuluv teenindav tee ja selle rajatise ehitamine			34816	14406	19911		69133
Kuivendus-või kahepoolse reguleerimissüsteemi koosseisu kuuluv teenindav tee ja selle rajatise rekonstrueerimine			1564696	1293606	883660	507650	4249613
Kuivendus-või kahepoolse reguleerimissüsteemi koosseisu kuuluv teenindav tee ja selle rajatise uuendamine				153301	236962	135701	525964
Kuivendus-või mulla veerežiimi kahepoolse reguleerimissüsteemi koosseisus oleva pumpla rekonstrueerimine ja seadmete ostmine ja paigaldamine			105301		217580		322881

Maaparandussüsteemi eesvooluks oleva veejuhtme ja sellel asuva maaparandusrajatise rekonstrueerimine	780684	925475					1706159
Maaparandussüsteemi eesvooluks oleva veejuhtme ja sellel kavandatava maaparandusrajatise ehitamine	19123						19123
Maaparandussüsteemi eesvooluks oleva veejuhtme ja sellel kavandatava maaparandusrajatise uuendamine	137017	94359					231376
Maaparandussüsteemi teenindustee ja teerajatis ehitamine	35336	232171					267507
Maaparandussüsteemi teenindustee ja teerajatis rekonstrueerimine	2221419	2155649					4377068
Maaparandussüsteemi teenindustee ja teerajatis uuendamine	378041	56763					434804
Maaparandussüsteemiga seotud keskkonnakaitserajatis ehitamine	23156	49521					72677
Maaparandussüsteemiga seotud keskkonnakaitserajatis rekonstrueerimine	26154	24563					50717
Maaparandussüsteemiga seotud keskkonnakaitserajatis uuendamine	326						326
Mulla veerežiimi kahepoolse reguleerimissüsteemi reguleeriva võrgu rekonstrueerimine	418365					11751	430116
Niisutussüsteemi reguleeriva võrgu ehitamine ning niisutusagregaadi ostmise ja paigaldamine	42335						42335
Niisutussüsteemi veehaardeks veehoidla ehitamine	33139						33139

Omanikujärelevalve tegemise maksumus, mis moodustab kuni 3% investeringuobjektide ehitamise ja rekonstrueerimise summast	118237	124245	158425	136591	179445	99205	816147
Põllumajanduslikule tootmishoonele juurdepääsuks eratee ja teerajatise ehitamine	33415						33415
Põllumajanduslikule tootmishoonele juurdepääsuks eratee ja teerajatise rekonstrueerimine	387673						387673
Põllumajandusmaale juurdepääsuks eratee ja teerajatise ehitamine	110624						110624
Põllumajandusmaale juurdepääsuks eratee ja teerajatise rekonstrueerimine	91336						91336
Tuletõrjetiigi ehitamine koos veevõtu-ja loomade joomiskohaga ning teenindusplatsiga			132618	258122	136854	66051	593646
Tuletõrjetiigi rekonstrueerimine koos veevõtu-ja loomade joomiskohaga ning teenindusplatsiga			5960	14579	22637	12744	55920
Uuendustööde mahtude kokkuvõte ja selle koostamine tehtud välitööde maksumus		6993		2557	8620	3987	22157
KOKKU	8592431	7597860	7988956	8117857	9648205	6160450	48105759